

بررسی دیدگاه اعضای شورای شهر تبریز در مورد بهسازی و بازسازی بافت محله مقصودیه شهر تبریز بر مبنای روش سروکوال

رعنا نجاری نابی* - کارشناس ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

باعثه رضایی - کارشناس ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

چکیده

سرعت تغییرات در بافت قدیم شهرها، اهمیت نحوه نگرش و چگونگی برخورد با آنها را آشکار می‌سازد. بافت تاریخی شهرها در گذشته پاسخگوی بسیاری از نیازهای کالبدی و اجتماعی و روانی ساکنان آنها بوده است. تاثیر چنین مکانهای ماندگار در شکل‌دهی به ارتباطات اجتماعی و مشارکت مردم در احیاء و نگهداری این بافتها، در مقطعی از حیات آنها بر اثر تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که نتیجه آن خیابان‌کشی‌ها و عدم انسجام محلات و در ادامه از بین رفتن مفهوم محله می‌باشد، اهمیت فراوانی می‌یابد. جامعه آماری پژوهش حاضر، مشتمل بر بافت شهری محله مقصودیه تبریز و ارائه پرسش‌نامه برای اعضای شورای اسلامی شهر تبریز می‌باشد. روش تحقیق با استفاده از رویکردهای توصیفی - پیمایشی و ارائه پرسشنامه صورت گرفته است. نتایج تحقیق بیانگر دیدگاه مثبت مدیران حوزه‌های شهری به بهسازی بافت محله مقصودیه شهر تبریز می‌باشد. نتایج حاصل از تحقیق می‌توان برای ارتقاء زیرساخت‌های چک لیست پیشنهادی محقق در امر ارتقاء فضاهای شهری محلات تاریخی بهره جست. واژگان کلیدی: شورای شهر، بهسازی و بازسازی شهری، سروکوال، محله مقصودیه شهر تبریز.

Rehabilitation and Reconstruction of Tabriz Alleys in City Council Members Viewpoint with SERVQUAL Method (Case Study: Maghsodie Alley of Tabriz)

Abstract

Rapid changes in the texture of the old city reveal the importance of attitude and how to deal with them. Historical textures of the city responded to many physical and psychological and social needs of their residents in the past. The effect of such memorable places in shaping social communication and public participation in regeneration and maintenance of these textures gain importance in part of their life due to economic, social and cultural changes resulted to layout of the streets and disintegration of the neighborhoods and losing the concept of neighborhood. The statistical population consists of urban texture of Maghsoudieh neighborhood. The study sample included 11 urban neighborhoods questionnaires provided for council members. The research method is descriptive and survey and using questionnaire. The results indicate a positive viewpoint of urban principals in managing of urban areas to improve and regenerate Tabriz Maghsoudieh neighborhood. The results can be used to enhance the proposed list of measures in promoting historic sites in urban spaces.

Keywords: city council, urban reconstruction and regeneration, SERVQUAL, Maghsoudieh Tabriz neighborhood

مقدمه

بافت سنتی شهرها در گذشته بسیاری از نیازهای مادی و معنوی ساکنین خود را تامین می‌کرده و به عنوان کالبد فضایی شهری نقش مهمی را در هماهنگی عناصر شهری و ارتباط این عناصر بهم را بازی می‌کرد. از اینرو، «ساختار شهرهای سنتی ایرانی نشان از تطبیق کامل استخوان‌بندی و سازمان فضایی شهرها با آداب جمعی دارد» (حبیب و دیگران، ۱۳۸۸، ص ۱۱۷).

در نگاهی فراتر فضاهای شهری به مانند ظرفی برای فعالیتها و رفتارهای ساکنین آن می‌باشد که در آن انسانها بسته به نیازهای فردی یا گروهی خود فعالیت کرده و الگوهای رفتاری خاص خود را عرضه می‌کنند (پاکزاد، ۱۳۸۶) و فضای شهری، محل شکل‌گیری تعاملات اجتماعی شهروندان بوده و فرهنگ جامعه در بستر آن ارتقاء می‌یابد (خستو، ۱۳۸۹، ص ۶۴).

زندگی در بافتهای سنتی رو به فرسایش نهاده و فرسودگی یکی از مهمترین مسایل فضاهای شهری شده است که باعث بی‌سازمانی، عدم تعادل، عدم تناسب، بی‌قوارگی آن شده است (محمودی، ۱۳۹۰، ص ۸۲). این امر، چندی است که مشکلات فراوانی را برای ساکنان خود نیز پدید آورده است. مشکلاتی همچون مسائل و معضلات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و غیره که در قالبی از محدودیت امکانات، تنزل توان مالی افراد- ساکن در این بافتها- سطح نازل کیفیت زندگی، و مشکلات زیست محیطی بروز و ظهور می‌یابند. به تبع این امر ارزش‌های کمی و کیفی و نیز معنوی یک بافت تاریخی، در بستری تهی از اصالت، متولد می‌گردد که در پی آن تعلق ساکنان به بافت و خاطرات آنها نیز رنگ می‌بازد. بافت مرکزی شهر تبریز مانند بسیاری از شهرهای ایران، بافتی تاریخی و قدیمی می‌باشد. در دهه‌های اخیر، بافت مرکزی شهر تبریز دچار تغییرات فیزیکی زیادی شده است که گاه منجر به دگرگونی بافت قدیم شهر تبریز بوده است. گذر زمان، ورود تکنولوژی و ماشین در عرصه‌های مختلف زندگی، تغییرات نظام اجتماعی و تحولات فرهنگی، دگرگونی‌هایی را در کالبد شهر، مراکز سنتی و محلات بوجود آورده است. «پیدایش مفهومی چون محله، ریشه در زندگی جمعی مردم و

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۵ تابستان ۱۳۹۳
No.35 Summer 2014

■ ۳۴ ■

ارتباطات اجتماعی آنها دارد. محله قلمرویی برای زندگی یک گروه است که دربرگیرنده مفاهیمی ارزشمند از زندگی اجتماعی است» (ثقه الاسلامی، ۱۳۸۸، ص ۸۲). در گذشته محله مکان وقوع زندگی روزمره آدمی بوده و هر فرد متأثر از ارزشهای محلی، نقش خود را می‌پذیرفت؛ بنابراین محله مامن حضور گذشته، حال و آینده در کالبد و تاریخ است (Bachelard, 19). در تاریخ شهر تبریز، محله به عنوان واحد پایه‌ای از سازمان کالبدی، آنچنان تأثیری در شکل‌گیری شهر داشته که بر اساس وجود محله‌ها تعریف می‌شده‌اند. محله مقصودیه از معروفترین کوی‌های محله نوبر تبریز است و نوبر هم در ردیف قدیمی‌ترین محلات بیست و چهارگانه شهر تبریز محسوب می‌شود. کوی مقصودیه از دیرباز اعتبار خاص اجتماعی در بین مردم داشت؛ اما اخیراً این محله دچار تحولاتی شده است که نتیجه تصمیمات شورای شهر تبریز است. تشکیل شوراها به عنوان یکی از برنامه‌های اصلی انقلاب اسلامی و یکی از خواسته‌های مردمی در طول دوران مبارزه تبدیل گردید. اولین قانون شوراها را اسلامی کشور در سال ۱۳۶۱ از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت. پس از آن این قانون در ۵ نوبت دستخوش تغییرات و اصلاحاتی گردید و نهایتاً آخرین اصلاح آن در پنجمین دوره مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۷۵ انجام شد. شورای اسلامی شهرها در سال ۱۳۷۸ آغاز به کار کرد. شورای اسلامی شهر تبریز نهادی است که بر امور مربوط به شهرداری تبریز نظارت می‌کند. در این مقاله سعی شده است تأکیفیت خدمات ارائه شده از نقطه نظر اعضاء شورای اسلامی شهر تبریز به عنوان نهاد تصمیم‌گیرنده و کنترل‌کننده اقدامات شهرداری در راستای به سازی و بازسازی محله مقصودیه به عنوان یک فضای شهری سنتی بررسی کرده و نظرات آنها را در نظر گرفته و تأثیر آن را در سامان دهی به فضاهای تاریخی بررسی کرد.

روش تحقیق

نوع تحقیق حاضر، کاربردی - راهبردی و روش اصلی تحقیق در این مطالعه توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جمع‌آوری اطلاعات در ابتدا از طریق مطالعات کتابخانه

سال ۱۹۸۵ با ارائه تلاشهایی در جهت شناسایی عوامل تعیین کننده در کیفیت خدمات سازمانها و ارگانهای مختلف انجام گرفته و عوامل متعددی را برای سنجش کیفیت خدمات ارائه داده اند.

سنجش کیفیت خدمات به معنی سنجش میزان اختلاف موجود بین انتظارات و ادراکات جامعه آماری از خدمات دریافتی آنها است. خدمت مورد انتظار همان خدمت مطلوب و ایده آل است که بیانگر سطحی از خدمت است که مردم امید دریافت آن را دارد. در واقع خدمات مطلوب تلفیقی است از باورهای جامعه هدف پیرامون این که خدمت چگونه می تواند باشد و چگونه باید باشد (برون، ۱۹۸۹). مدل سروکوال (مدل مقیاس کیفیت خدمات) دارای ابعاد پنج گانه عوامل محسوس، قابلیت اعتبار، پاسخگویی، اطمینان خاطر و همدلی می باشد که به عنوان پایه ای برای ساختن ابزاری جهت سنجش کیفیت خدمات می باشند. هر کدام از این ابعاد دارای چندین مولفه می باشند که در کل منجر به طرح پرسشنامه ای با ۲۲ مولفه می گردند.

به منظور ارزیابی انتظارات و ادراکات پاسخگویان، از آنها خواسته می شود تا نظر خود را در رابطه با انتظار از خدمات و چگونگی آنها بیان کنند و در نهایت براساس اختلاف بین انتظارات و تجارب پاسخگویان از ۲۲ ویژگی مطرح شده، امتیاز کیفیت کلی خدمات محاسبه می شود.

در پژوهش حاضر، به سنجش کیفیت خدمات ارائه شده و ارزیابی آن توسط اعضاء شورای شهر تبریز در محله مقصودیه که از جمله محلات قدیمی شهر تبریز است، پرداخته می شود. این محله به واسطه نزدیکی به بازار تبریز و واقع شدن در هسته تاریخی تبریز از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. بسیاری از بناهای ثبت شده در فهرست میراث فرهنگی، در این محله واقع می باشد. از این رو توجه به این بافت و حفظ کالبد فضایی آن دارای اهمیت می باشد. در این راستا در طی چند سال اخیر برخی تغییرات در کالبد این محله اتفاق افتاده است. در این مقاله سعی می شود تا با ارائه پرسش نامه نظرات اعضاء شورای اسلامی شهر را در این خصوص جویا شده و دیدگاه آنها را در چارچوب این تغییرات بررسی کرده و در

ای صورت گرفته و مبانی نظری مقاله شکل گرفته و در ادامه به تحلیل نمونه موردی از طریق استفاده از نتایج مبانی نظری پرداخته شده است. برای انجام مطالعات میدانی از ارائه پرسشنامه به روش سروکوال استفاده شده است. بدین منظور، جامعه آماری پژوهش حاضر، اعضاء شورای شهر در دوره سوم با ویژگیهای شغلی و فرهنگی و اجتماعی یکسان و در زمینه تحصیلی و سنی متنوع می باشند و تعداد سوالات ۲۲ عدد که در مجموع اهداف تحقیق را تامین می نمایند. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی و استنباطی (فراوانی، آزمون کواموگروف - استمیرنوف، آزمون t، آزمون ناپارامتری دو جمله ای) بهره گرفته شده است. نمونه مطالعاتی شامل محله مقصودیه به عنوان یکی از محلات تاریخی شهر تبریز می باشد تا امکان تحلیل در بافت سنتی فراهم شود. مهمترین شاخصه های مورد بررسی در این پژوهش بافت های سنتی و نحوه احیاء و نوسازی و بهسازی آن به عنوان جزئی از فضای شهری در پیوند با بافت و توجه به شرایط و نیازهای کاربران از نمونه مطالعاتی در تعامل تنگاتنگ با اندیشه های مسئولین در سازماندهی خدمات ارائه شده از جانب ارگانها و سازمانهای مربوطه می باشد.

مبانی نظری

اگرچه احیای بافتهای سنتی و قدیمی، در طی سالهای اخیر در اولویت قرار گرفته است، اما بی توجهی به کالبد فضایی این بافتها و پیکره بندی فضایی آنها با بافت شهری، باعث گسیختگی در بافت و ارتباط آن با بافت شهری و در نهایت منجر به نارضایتی از اقدامات انجام شده می گردد. از سویی دیگر، بافتهای سنتی در هسته مرکزی شهر واقع شده و عدم برنامه ریزی در احیاء و بازسازی این بافتها با توجه به روشی هدفمند و مطمئن، باعث ایجاد مشکلات اساسی در سیستم شهری شده و باعث جدا افتادگی این بافتها و از رونق افتادن کالبد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در این بافتها می گردد. در این پژوهش جهت بررسی کیفیت احیاء و بازسازی از سوی مسئولان مربوطه از روش سروکوال استفاده شده است. مدل سروکوال توسط پارسورامان و زیتامل در

جدول ۱. روند تغییرات محله مقصودیه؛ ماخذ: نگارندگان.

وضعیت فعلی محله مقصودیه	محله مقصودیه پس از مرحله اول بازسازی و بهسازی	بافت محله مقصودیه
		
(منبع: شهرداری تبریز)	(منبع: شهرداری تبریز)	(منبع: شهرداری تبریز)
		
خانه حیدرزاده در سال ۸۶ به بهره برداری رسید. اما روند بهسازی و بازسازی محله تا سال ۹۰ ادامه یافت. (منبع: سازمان میراث فرهنگی تبریز)	ادامه روند بهسازی و بازسازی در سال ۸۳ در خانه حیدرزاده همراه با تغییرات در بافت محله مقصودیه. (منبع: سازمان میراث فرهنگی تبریز)	خانه حیدرزاده، نمونه ای از بناهای موجود در بافت مقصودیه، در سال ۱۳۸۰ اقدام به بهسازی این بنا شده است. (منبع: سازمان میراث فرهنگی تبریز)

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۵ تابستان ۱۳۹۳
No.35 Summer 2014

■ عم ■

دلیل تغییر کاربری این بناها و افزایش مراجعه کننده به این محله و رشد و توسعه روزافزون محله با توجه به رشد جمعیتی ساکن در بافت و مجاورت آن با بازار تبریز و نزدیکی به مرکز شهر، تغییرات فراوانی در بافت این محله مشاهده می شود. بنابراین یکی از ملزومات بازسازی و بهسازی محله، طراحی شهری متناسب با فعالیت های محله و توجه به تاریخچه محله و عناصر قدردمند تاریخی آن و حفظ فضای کالبدی متناسب با رشد محله و پاسخگویی به نیازهای اجتماعی و فرهنگی و محیطی موجود می باشد. در جدول شماره ۱ تصاویر مربوط به روند تغییرات دهه هشتاد محله مقصودیه نشان داده می شود.

روش اجرای تحقیق

این پژوهش بر مبنای طبقه بندی عوامل موثر در دیدگاه جامعه آماری موجود، در ۵ گروه طبقه بندی می شود. جامعه آماری اعضای شورای شهر تبریز و حجم نمونه ۱۱

نتیجه با ارائه نظرات این اعضا، به بررسی کالبد فیزیکی کنونی محله مقصودیه پرداخت.

نمونه موردی

یکی از محله های سنتی و پایدار به لحاظ اجتماعی در بافت تاریخی شهر تبریز، محله نوبر می باشد که محله ای بزرگ در جنوب شهر تبریز است و مرکز محله آن، میدان مقصودیه است (عمرانی، ۱۳۸۵). کوی مقصودیه از معروفترین کوی های محله نوبر تبریز است و نوبر هم در ردیف قدیمی ترین محلات بیست و چهارگانه شهر تبریز محسوب می شود (خامچی، ۱۳۸۶، ص ۴۶۴). به دلیل تاریخی بودن محله، بناهای تاریخی متعددی در این محله وجود دارد که بخشی از آنها در فهرست آثار ملی نیز ثبت شده است. از جمله بناهای موجود در این محله می توان به خانه سلماسی، خانه حیدرزاده (موزه سنجش)، خانه بهنام و خانه قدکی (دانشکده معماری و شهرسازی تبریز) و مسجد میدان مقصودیه اشاره کرد. به

جدول ۲. جدول سوالات پرسشنامه به تفکیک ابعاد پنج گانه؛ ماخذ: نگارندگان.

ابعاد	معیارهای ارزیابی	مولفه ها
عوامل ملموس (۶ مولفه)	تجهیزات و امکانات فیزیکی ابزار و وضع ظاهری بافت	مناسب بودن بافت محله مقصودیه
		طرح معماری بافت مقصودیه
		میزان فضای سبز و پیاده گذر
		طرح شهرسازی بافت مقصودیه
		خدمات شهری موجود در بافت مقصودیه
قابلیت اطمینان (۴ مولفه)	توانایی سازمان خدماتی در ارائه و انجام خدمت در زمان معین	اندازه و ابعاد خیابان های جدید در بافت مقصودیه
		مقاومت محله مقصودیه در برابر بلایا و عوامل طبیعی مقاومت
		میزان مطلوب بهسازی و باز سازی در بافت مقصودیه
		میزان لزوم بهسازی و ایجاد تغییرات مجدد در کالبد فضایی بافت مقصودیه
پاسخگویی (۵ مولفه)	توانایی پاسخگویی سازمان خدماتی در کوتاه ترین زمان	تناسب جنس مصالح بکار رفته در ساخت بافت محله مقصودیه
		میزان پاسخگویی بافت محله مقصودیه به نیازها
		سهولت دسترسی به تسهیلات مورد نیاز در بافت مقصودیه
		خدمات مورد نیاز حمل و نقل در محله مقصودیه
		میزان میزان تمهیدات مناسب حفظ بافت قدیمی محله مقصودیه
تضمین (۴ مولفه)	ترکیبی از صلاحیت و اعتبار و امنیت آسایش	تناسب در تعداد افراد خانوار ه در بافت محله مقصودیه
		احساس امنیت در محله مقصودیه
		میزان هماهنگی خیابان های جدید با بافت مقصودیه در نتیجه درباز سازی محله مقصودیه
		توجه به فضایی به عنوان پارکینگ برای وسایل نقلیه محله مقصودیه
همدلی (۳ مولفه)	درک مردم و ارتباط و امکان دسترسی	میزان آسایش ساکنین در بافت محله مقصودیه
		میزان توجه به نیاز های ویژه و خاص مردم بافت محله مقصودیه
		میزان دسترسی راحت به فضا ها در بافت محله مقصودیه
		میزان توجه به نیازهای خاص تک تک اهل محله در بافت محله مقصودیه

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۵ تابستان ۱۳۹۳
No.35 Summer 2014

■ ۳۷ ■

نفر برآورد شده است. پرسشنامه مشتمل بر ۲۲ سوال که به صورت طیف ۵ درجه ای لیکرت تنظیم شده، و در اختیار پاسخ دهندگان قرار داده شد. در پرسشنامه از پاسخ دهندگان خواسته شده است تا به ترتیب اهمیت هر یک از ابعاد پنج گانه کیفیت خدمات را رتبه بندی نمایند و میانگین و واریانس هر یک از عوامل برآورد می شود. در جدول شماره ۲ پرسشنامه به تفکیک ابعاد پنج گانه آورده شده است. در روند تحقیق، برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است. برای بدست آوردن میزان انتظارات و ادراکات پاسخ دهندگان از خدمات دریافتی، از آزمون یک جمله ای t استفاده شد. بعد از رسیدن به نتایج حاصله، با توجه به اینکه تعداد نمونه کم بوده، برای اطمینان از نتیجه به دست آمده، مقایسه ای با آزمون ناپارامتری دو جمله ای انجام شد و چون سطح معنی داری بزرگتر از ۰/۰۵ است نتیجه گرفته می شود که میزان عوامل، تفاوت معنی داری با حد متوسط ندارند. در نهایت به اولویت بندی مولفه های موجود پرداخته شده و در ۵ طبقه این مولفه ها طبقه بندی می شوند.

جدول ۳. نتایج آزمون توصیفی مولفه‌های پنج‌گانه: مآخذ: نگارندگان.

میانگین	عوامل ملموس	قابلیت اطمینان	پاسخگویی	تضمین	همدلی
۲,۸۵۸۵	۲,۸۴۰۹	۳,۰۳۶۴	۲,۵۴۵۵	۲,۸۱۰۶	میانگین
۲,۸۳۳۳	۲,۷۵۰۰	۳,۰۰۰۰	۲,۵۰۰۰	۲,۸۵۰۰	میانه
۰,۳۰۲۳۵	۰,۳۹۱۶۷	۰,۳۶۸۰	۰,۴۵۸۵۱	۰,۵۲۱۴۴	انحراف معیار
۰,۲۴۵	۰,۲۱۳	-۰,۲۰۶	-۰,۲۰۶	۰,۰۲۳	چولگی
-۰,۹۵۵	-۰,۹۸۴	-۰,۶۸۵	-۰,۶۸۵	-۰,۸۹۱	کشیدگی
۲,۴۰	۲,۲۵	۲,۴۰	۱,۷۵	۲	مینیمم
۳,۳۳	۳,۵۰	۳,۶۰	۳,۲۵	۳,۶۷	ماکزیمم

نتایج و بحث

آزمون توصیفی مولفه‌ها

تعداد مورد قبول، ۱۱ پرسشنامه می‌باشد که برای عوامل ۵ گانه مورد بررسی قرار گرفته‌اند. برای متغیرهای عوامل ملموس، قابلیت اطمینان، تضمین، پاسخگویی، همدلی، تعداد نمونه، میانگین، میانه، انحراف معیار، چولگی، کشیدگی، مینیمم و ماکزیمم محاسبه و هیستوگرام آن رسم شده است. نمرات بین ۱ تا ۵ هستند. برای متغیر عوامل ملموس، میانگین برابر ۲/۸۵، کمترین مقدار برابر ۲/۴ و بیشترین مقدار برابر ۳/۳۳ است. میانگین متغیر قابلیت اطمینان، برابر ۲/۸۴، کمترین مقدار برابر ۲/۲۵ و بیشترین مقدار برابر ۳/۵۰ است. میانگین عامل تضمین، برابر ۲/۵۵، کمترین مقدار برابر ۱/۷۵ و بیشترین مقدار برابر ۳/۲۵ است. میانگین پاسخگویی، برابر ۳/۰۴، کمترین مقدار برابر ۲/۴ و بیشترین مقدار برابر ۳/۶۰ است و میانگین متغیر همدلی برابر ۲/۸۱، کمترین مقدار برابر ۲/۰ و بیشترین مقدار برابر ۳/۶۷ است.

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۵ تابستان ۱۳۹۳
No.35 Summer 2014

■ ۳۸ ■

بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرها

برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده است. فرض صفر در این آزمون نرمال بودن توزیع متغیر است. اگر سطح معنی‌داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر رد شده و نتیجه می‌گیریم که توزیع متغیر مورد نظر نرمال نمی‌باشد. با توجه به اینکه معنی‌داری بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد، این نتیجه حاصل می‌شود که تمام متغیرها دارای توزیع نرمال می‌باشند.

نتایج آزمون t

برای سنجش میزان انتظارات اعضاء شورای شهر و میزان ادراکات آنان از خدمات دریافتی، از آزمون t یک نمونه‌ای استفاده شده است. نمرات بین ۱ تا ۵ می‌باشد بنابراین مقدار آزمون را برابر ۳ که میزان متوسط متغیر است در نظر گرفته‌ایم. اگر میانگین متغیر بیشتر از ۳ باشد نشان دهنده میزان بالا است. در تمامی موارد فرض صفر برابر با میزان عوامل ملموس برابر با حد متوسط (۳) است و

جدول ۴. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع: مآخذ: نگارندگان.

ردیف	آماره Z کولموگروف - اسمیرنوف	سطح معنی‌داری
عوامل ملموس	۰,۵۴۵	۰,۹۲۸
قابلیت اطمینان	۰,۵۶۹	۰,۹۰۲
پاسخگویی	۰,۴۲۱	۰,۹۹۴
تضمین	۰,۴۲۱	۰,۹۹۴
همدلی	۰,۳۸۰	۰,۹۹۹

جدول ۵. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی میزان عوامل پنج گانه؛ مآخذ: نگارندگان.

متغیر	مقدار آزمون = ۳					
	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	معنی داری سطح
عوامل ملموس	۱۱	۲,۸۵۴۵	۰,۳۰۲۳۵	-۱,۵۹۶	۱۰	۰,۱۴۲
قابلیت اطمینان	۱۱	۲,۸۴۰۹	۰,۳۹۱۶۷	-۱,۳۴۷	۱۰	۰,۲۰۸
پاسخگویی	۱۱	۳,۰۳۶۴	۰,۳۶۶۸۰	۰,۳۲۹	۱۰	۰,۷۴۹
تضمین	۱۱	۲,۵۴۵۵	۰,۴۵۸۵۱	-۳,۲۸۸	۱۰	۰,۰۰۸
همدلی	۱۱	۲,۸۱۰۶	۰,۵۲۱۴۴	-۱,۲۰۵	۱۰	۰,۲۵۶

فرض مقابل برابر با میزان عوامل ملموس برابر با حد متوسط (۳) نیست.

عوامل ملموس

میانگین متغیر عوامل ملموس برابر ۲/۸۵ و سطح معنی داری آزمون ۰/۱۴۲ است. با توجه به اینکه سطح معنی داری بزرگتر از ۰/۰۵ است فرض صفر رد نمی‌شود. بنابراین نتیجه می‌گیریم که میزان عوامل ملموس تفاوت معنی داری با حد متوسط ندارد؛ یعنی میزان عوامل ملموس در حد متوسط و پایین است.

پاسخگویی

میانگین متغیر پاسخگویی برابر ۳/۰۴ و سطح معنی داری آزمون ۰/۷۴۹ است. با توجه به اینکه سطح معنی داری بزرگتر از ۰/۰۵ است فرض صفر رد نمی‌شود. بنابراین نتیجه می‌گیریم که میزان پاسخگویی تفاوت معنی داری با حد متوسط ندارد. یعنی میزان پاسخگویی در حد متوسط و پایین است.

تضمین

میانگین متغیر تضمین برابر ۲/۵۵ و سطح معنی داری آزمون ۰/۰۰۸ است. با توجه به اینکه سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ است فرض صفر رد می‌شود. از طرفی چون میانگین کمتر از ۳ است نتیجه می‌گیریم که میزان تضمین بطور معنی داری کمتر از حد متوسط می‌باشد.

همدلی

میانگین متغیر همدلی برابر ۲/۸۱ و سطح معنی داری آزمون ۰/۲۵۶ است. با توجه به اینکه سطح معنی داری

بزرگتر از ۰/۰۵ است فرض صفر رد نمی‌شود. بنابراین نتیجه می‌گیریم که میزان همدلی تفاوت معنی داری با حد متوسط ندارد. یعنی میزان همدلی در حد متوسط و پایین است.

قابلیت اطمینان

میانگین متغیر قابلیت اطمینان برابر ۲/۸۴ و سطح معنی داری آزمون ۰/۲۸ است. با توجه به اینکه سطح معنی داری بزرگتر از ۰/۰۵ است فرض صفر رد نمی‌شود. بنابراین نتیجه می‌گیریم که میزان قابلیت اطمینان تفاوت معنی داری با حد متوسط ندارد. یعنی میزان قابلیت اطمینان در حد متوسط و پایین است.

با توجه به اینکه تعداد نمونه کم بود، برای اطمینان از نتیجه به دست آمده، این مقایسه با آزمون ناپارامتری دو جمله‌ای تکرار می‌شود. احتمال مشاهده شده چون سطح معنی داری عوامل مورد بررسی، بزرگتر از ۰/۰۵ است، این نتیجه حاصل می‌شود که مقادیر عوامل ملموس و قابلیت اطمینان و پاسخگویی و تضمین و همدلی، تفاوت معنی داری با حد متوسط ندارند.

اولویت‌بندی مولفه‌ها

برای اولویت‌بندی مولفه‌ها از آزمون فریدمن استفاده شده است. میانگین و میانگین رتبه‌های هر یک از عوامل محاسبه شده است. مولفه‌ای که کمترین مقدار را داشته باشد دارای کمترین رتبه خواهد بود. مقدار خی دو برابر ۱۱/۶۲، درجه آزادی برابر ۴ و سطح معنی داری ۰/۰۲ است.

جدول ۶. نتایج آزمون دوجمله‌ای برای اطمینان از نتایج به دست آمده از آزمون t؛ ماخذ: یافته‌های تحقیق.

متغیر	گروه	حدود طبقه	تعداد	احتمال مشاهده شده	احتمال آزمون	سطح معنی‌داری
عوامل ملموس	گروه اول	≤ 3	۸	۰.۷۳	۰.۵۰	۰.۲۲۷
	گروه دوم	> 3	۳	۰.۲۷		
قابلیت اطمینان	گروه اول	≤ 3	۸	۰.۷۳	۰.۵۰	۰.۲۲۷
	گروه دوم	> 3	۳	۰.۲۷		
پاسخگویی	گروه اول	≤ 3	۶	۰.۵۵	۰.۵۰	۱,۰۰۰
	گروه دوم	> 3	۵	۰.۴۵		
تضمین	گروه دوم	> 3	۵	۰.۴۵	۰.۵۰	۰.۰۱۲
	گروه دوم	> 3	۱	۰.۰۹		
همدلی	گروه اول	≤ 3	۸	۰.۷۳	۰.۵۰	۰.۲۲۷
	گروه دوم	> 3	۳	۰.۲۷		

چون سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است نتیجه می‌گیریم که بین میانگین رتبه‌های مولفه‌ها اختلاف معنی‌داری وجود دارد. مولفه‌ها به ترتیب از کم به زیاد بصورت زیر می‌باشد: تضمین، قابلیت اطمینان، عوامل ملموس، همدلی و پاسخگویی.

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۵ تابستان ۱۳۹۳
No.35 Summer 2014

■ ۴۰ ■

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

هدف اصلی این تحقیق، شناسایی و ارزیابی میزان رضایت از فرآیند بهسازی و بازسازی محلات تاریخی و کهن در راستای تعامل با مدیران شهری بوده است. فرآیند بازسازی و بهسازی شهری، در قالب تعامل مداوم مدیران و مسئولان شهری در گذر زمان پی‌ریزی شده و قابل شناسایی است. نتایج پژوهش نشان دهنده رضایت مندی مدیران شهری حاضر در شورای شهر تبریز از

کیفیت خدمات ارائه شده در روند بهسازی و بازسازی محله مقصودیه و پروژه‌های اجرا شده در طی چند سال اخیر در این بافت، می‌باشد. با توجه به اثبات معنا دار بودن نتایج پرسشنامه از میزان رضایت‌مندی عملیات بهسازی و بازسازی انجام شده در محله مقصودیه، این نتایج نشان می‌دهد که پاسخگویی محله، نخستین اولویت از ابعاد پنج‌گانه کیفیت خدمات را شامل می‌شود و در رتبه‌های بعدی، همدلی، عوامل ملموس، قابلیت اطمینان و تضمین واقع شده‌اند. این اولویت بندی می‌تواند به عنوان مبنایی برای تعیین تقدم و تاخر راهکارهای کلان در زمینه برنامه‌ریزی و مطالعات دقیق در بافت کهن شهری بوده و باعث ایجاد مشارکت فعال بین مدیران و برنامه‌ریزان شهری شده و در نتیجه باعث توسعه چشم اندازهای روشن بهسازی و بازسازی شهری

جدول ۷. نتایج آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی مولفه‌ها؛ ماخذ: یافته‌های تحقیق.

متغیر	رتبه	میانگین	میانگین رتبه	مقدار خی‌دو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
عوامل ملموس	۳	۲,۸۵۴۵	۳,۰۵	۱۱,۶۲۴	۴	۰.۰۲۰
قابلیت اطمینان	۴	۲,۸۴۰۹	۲,۶۸			
پاسخگویی	۱	۳,۰۳۶۴	۴,۰۹			
تضمین	۵	۲,۵۴۵۵	۱,۹۱			
همدلی	۲	۲,۸۱۰۶	۳,۲۷			

۳. ثقه الاسلامی عمید الاسلام و امین زاده بهناز، (۱۳۸۸)، رویکردی تحلیلی به شناخت مفهوم محله در شهرهای معاصر ایران، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۳۹، پاییز ۱۳۸۸، ص ۸۱-۹۲.

۴. خاماچی بهروز، (۱۳۸۱)، محلات تاریخی و قدیمی تبریز، انتشارات روابط عمومی شهرداری منطقه ۳، تبریز.

۵. خاماچی بهروز، (۱۳۸۶)، شهر من تبریز، چاپ اول، انتشارات ندای شمس، تبریز.

۶. خستو مریم و نوید سعیدی، (۱۳۸۹)، عوامل موثر بر سرزندگی فضاهای شهری، نشریه هویت شهر، شماره ۶، بهار و تابستان ۱۳۸۹، ص ۶۳-۷۴.

۷. حبیب فرح و دیگران، (۱۳۸۸)، رویکردی تحلیلی به تعامل بین آیین‌های جمعی و ساختار شهرهای سنتی ایرانی، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۳۹، پاییز ۱۳۸۸، ص ۱۱۷-۱۲۶.

۸. حبیبی سید محسن، (۱۳۷۸)، فضای شهری، حیات واقعه ای و خاطره جمعی، مجله صفا، پائیز و زمستان ۱۳۸۷، ص ۱۶-۲۱.

۹. ریسمانچیان امید و بل سایمون، (۱۳۹۰)، بررسی جدا افتادگی فضایی بافتهای فرسوده در ساختار شهر تهران به روش چیدمان، باغ نظر، شماره ۱۷، سال هشتم، تابستان ۱۳۹۰، ص ۶۹-۸۰.

۱۰. سلطان زاده حسین، (۱۳۸۹)، تبریز خشتی استوار، چاپ دوم، دفتر پژوهشهای فرهنگی، تهران.

۱۱. سید جوادین سید رضا و کیماسی مسعود، (۱۳۹۰)، مدیریت کیفیت خدمات، نشر نگاه دانش، تهران.

۱۲. ضرابی المیرا و طهرانی سایه، (۱۳۸۸)، رویکرد مشارکت جویانه در نوسازی و بهسازی بافتهای فرسوده شهری، آرمانشهر، شماره ۲، بهار و تابستان ۱۳۸۸، ص ۳۹-۴۶.

۱۳. محمودی محمد مهدی و لیدا اسلامی، (۱۳۹۰)، بررسی راهکارهای بهبود و سازماندهی یکپارچه بافت فرسوده ساحلی؛ نمونه موردی بندرعباس، نشریه مدیریت شهری، شماره ۲۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۰، ص ۸۱-۹۲.

۱۴. عمرانی بهروز، اسمعیلی سنگری حسین، (۱۳۸۷)،

شود.

ارائه راهکارهای مطلوب در گرو توجه و تعدیل و رفع مسائل و مشکلات موجود در بافت شهری، با تاکید عمده بر بخش مدیریت شهری امکان پذیر می باشد تا با استفاده از پتانسیل موجود در بافت در گذر زمان، بستر مناسبی را برای زندگی شهری ایجاد نمود. از جمله راهکارهای مورد تعمیم در این زمینه می توان به موارد زیر اشاره داشت:

- مطالعه بافتهای سنتی و شناسایی و اولویت بندی محلات و انتخاب روش مناسب (نوسازی و بازسازی و بهسازی) جهت مداخله در بافت؛

- برنامه ریزی های زیربنایی و زیرساختی جهت بهبود ساختار کالبدی و کاربردی این بافتهای در سطح مدیریتی و هدایت خردمندانه جهت تحقق اجرایی برنامه های مدون نوسازی و بهسازی در نهادهای اجرایی؛

- ارتقاء و گسترش شبکه های ارتباطی و فضایی در محدوده بافتهای سنتی و پیوند آنها با فضای شهری موجود؛

- بهره گیری از امکانات و پتانسیل های فرهنگی و اجتماعی موجود در این بافتهای؛

- در این نوشتار سعی شد با جمع بندی دیدگاه شهرسازان و طراحان در حوزه ی مدیریتی در خصوص بهسازی و بازسازی محله های سنتی، لزوم توجه به نیازهای انسانی و برقراری ارتباط بین مفاهیم گذشته و حال و آینده و مناسب سازی بستر محله برای تعامل شهری مورد بررسی قرار گرفته و با دیدی عمیق نسبت به پیکره سنتی محلات تاریخی، در آینده شاهد تخریب ارزشهای غیر قابل تکرار این محلات نباشیم.

منابع و مآخذ

۱. باقر زاده خواجه مجید و باقرزاده فاطمه، (۱۳۸۸)، بررسی کیفیت خدمات مراکز آموزش عالی تبریز با استفاده از مدل سروکوال و رتبه بندی مراکز با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، نشریه علوم تربیتی، شماره ۸، زمستان ۱۳۸۸، ص ۳۱-۵۳.

۲. پاکزاد جهانشاه، (۱۳۸۶)، مبانی نظری و فرآیند طراحی شهری، چاپ دوم، انتشارات شهیدی، تهران.

تاریخ و معماری بازار تبریز، چاپ اول، انتشارات ستوده، تبریز.

۱۵. عمرانی بهروز، اسمعیلی سنگری حسین، (۱۳۸۵)، بافت تاریخی شهر تبریز، انتشارات سمیرا، تهران.

16. Bachelard,G.(1969).” The Poetics of Space”, Boston: beacon Press.

17. Brown,d. (1989).” Leadership Aspects and Reward System of Customer Satisfaction”. Customer Satisfactio Conference. Loss Angeles.

18. Bloemer, Josee, et al.(1999), “Linking Perceived Service Quality and Service Loyalty : a multi-Dimensional Perspective:, European Journal of Marketing.

19. Nde Daniel,Chingang(2010).”Using the SETVQUAL Model to assess Service Quality and Customer Satisfaction”,. Umea School of Business.

20. Landrum, H.(2009). “Measuring IS System Service Quality with SERVQUAL: Users perceptions Relative Importance of the Five SERVPERF Dimensions”,the International of an Emerging Transdiscipline.

21. Parasuraman.A, (1988),“SERVQUAL: a Multiple- Item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality”,Journal of Retailing.

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۵ تابستان ۱۳۹۳
No.35 Summer 2014